

Distribució de *ronyons/renyons/rinyons* (ALDC, I, 71. Els *ronyons*)

Els 'òrgans de l'aparell urinari, productors i segregadors de l'orina' es deien en llatí RENES (de REN, RENIS) que trobem en algunes localitats rosselloneses (5, 7, 8), sota la forma *rems*, i on és resultat d'un contacte amb l'oc. *ren* (vg. fr. *rein*, it. *rene*, gall. *rens*, port. *rim*). Però en llatí vulgar es va formar el derivat *RENIONE que és la base de les variants catalanes (com ho és, especialment per a designar els ronyons comestibles dels animals, el fr. *rognon*, it. *rognone* (*arnione*), port. *rinhão*): *r[e]nyons* és el derivat més fidel al llatí; el primer segment (*re-*) pot passar: 1) a *a-*, per un descens vocàlic que es dona en cat. occidental (*r[a]nyons*; cf. semblantment *f[a]mer*, *t[a]rròs*); 2) a *ri-*, pel tancament provocat per la consonant palatal veïna (*r[i]nyons*), canvi que deu ser independent del castellà; 3) a *ro-*, per assimilació de la *e-* a la vocal

tònica [o] (*r[o]nyons*) com *genoll* > *jonoll*, *fenoll* > *fonoll*; quan aquesta [o] àtona en cat. oriental es tanca en [u], cap al s. xv, *r[o]nyons* esdevé *r[u]nyons*; 4) a *r[ə]-*, en cat. oriental (*r[ə]nyons*), resultat d'una dissimilació de vocals velars ([o ... 'o] o bé [u ... 'o] > [ə ... 'o], com *bombolla* > *bambolla*, *potó* > *petó*, *porró* > mall. *parró*, etc.). Una vegada més el cat. occidental es mostra, *grosso modo*, més conservador que l'oriental.

Notem que per a designar la 'part lumbar' s'usen mots com *renyonada* (152), *lloms* (32), *rebles* (135) i *corrons* (12, 86, 88, 92, 95, 104), aquests dos relacionats amb la condició massissa de la cara de la ronyonada (*reble* 'pedra grossa', *corró* 'cilindre de matèria dura').

